

3. Ramadevi, Kumar & Rangeela, Ravi & Samuraj, Nehru & Sasireka, Nedunchezian & Arumugam, Gothainayagi & Ramesh, Sharadha. (2023). Tech-Infused Learning: Exploring Gadgets Usage in Online Education among School Children during the COVID-19 Pandemic. 32.
4. Chiu, Thomas K.F. & Lin, Tzung-Jin & Lonka, Kirsti. (2020). Motivating online learning: The challenges of COVID-19 and beyond.
5. Elsa Rosalina, Nasrullah, Eka Puteri Elyani. (2020). Teacher's challenges towards online learning in pandemic era. *Linguistics, Literature and Language Teaching Journal*. 2020. Vol. 10. № 2. <http://dx.doi.org/10.18592/let.v10i2.4118>.
6. Saienko N., Semyda O., Akhmad I. (2020). Using social networks in teaching ESP to engineering students. *Advanced Education*. № 7(14). Pp. 38–45. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.198083>
7. Oliveira de M. M. S., Penedo A. S. T., Pereira V. S. (2018). Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*. #29. Pp. 139–152. <https://doi.org/10.5585/dialogia.n29.7661>.
8. Meşe E., Sevilen Ç. (2021). Factors influencing EFL students' motivation in online learning: A qualitative case study. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, № 4(1). Pp. 11–22. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1286748.pdf>.

Бучма Ігор Олегович,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
історичного факультету;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ІСТОРИЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Війна росії проти України у різних формах триває вже багато століть. У тому числі вона була складовою і Другої світової війни. І знову війна, вже у XXI столітті (III тисячолітті н. е.) в агресивній терористичній формі (з боку російської федерації) увірвалася у мирне життя відродженої у 1991 році української держави та українського народу і порушила його. Вона не менше жорстока і трагічна ніж Друга світова війна. І її перебіг, можливо, може врятувати/ унебезпечити людство від Третьої світової війни.

Ця війна триває вже 9 років (з 2014 року). Особливого загострення, гарячої фази вона набула з моменту повномасштабного вторгнення, інтервенції російської федерації проти України 24 лютого 2022 року. Ми є свідками й учасниками цієї жорстокої російської війни проти України і щодня відчуваємо її пульсацію (удари і їх наслідки). І нині, попри всі складнощі і лихоліття війни, Україна є і продовжує бути, продовжує воювати і здобувати перемогу. Все це завдяки незламності духу українського народу, завдяки усім, хто пам'ятаючи минуле не втратив віру в майбутнє України, хто словом і ділом наближає його, – і передусім, тим , хто це робить зі зброєю

в руках. В цьому контексті важливою складовою політики держави на шляху суспільної консолідації має стати системна, а не фрагментарна (сформована ситуативним поєднанням радянської та української інтерпретацій історії, як це траплялося в довоєнний період) історична політика.

Задовго до анексії Криму та повномасштабного вторгнення із застосуванням майже всіх наявних військових сил та засобів почалася гібридна війна росії проти України. Сама по собі, як гібридна, так і повномасштабна війна передбачає інформаційні «вкиди». Під час війни підсилюється значимість історичної політики України як ефективного чинника протидії агресії російської федерації та засобу подолання загроз у сфері історичної пам'яті. Адже, як слушно зазначають українські дослідники Лозовий В. С., Валевський О. Л., С. Здіорук, С. Зубченко та ін.: «історія перестала бути предметом лише наукових дискусій і перетворилася на справжню зброю. Головною метою історичної політики Росії є десуб'єктивізація України, тобто поширення твердження, що український народ завжди був не суб'єктом, а об'єктом історичного процесу. Україна подається як продукт розпаду СРСР без своєї історії, попередньої державної тяглості та традиції, а лише як складова інших держав та історій» [2, с. 4].

Щодня під час гібридної війни пропаганда ворога працювала проти України. Українцям весь час доводили про їх неповноцінність і відсутність взагалі такого поняття як «українська нація» та «українська мова». Все це замінювалося великоімперським наративом про те, що українці лише частина якогось народу, або народів. А українська мова ніщо інше як діалект. Українські герої постійно знецінювалися й ставали ворогами народу, українські поети/письменники або інші культурні діячі (що писали або співали російською) різко стали російськими. Це впливало на психіку людей, що не надто знаються на історії України. Але, досить часто навіть інтелектуальні люди «велися» на пропаганду.

Під час повномасштабної війни інформаційних «вкидів» російських «ІПСО» (інформаційно-психологічних операцій) дедалі більше. Особа вже не може розрізнити де фейк, а де правда і врешті-решт «прогинається» під натиском гібридної пропаганди і втрачає свою національну ідентичність. Для того, щоб люди не думали, що Україну створив Ленін, а українська мова це якийсь діалект – тут вступає в гру історична політика. Її сфера: постійне слідкування за новими «вкидами» зі сторони ворога; встановлення та вчасна відповідь на спроби дезінформувати населення та маніпулювати спільнотою та індивідуальною свідомістю, деформувати колективну та індивідуальну історичну пам'ять; підкріплення фактами самої ідеї українства та захист українського наративу від іноземного впливу тощо.

Історична політика нині займається широким і важливим спектром завдань які на неї покладені. Так званіми адептами історичної політики мають бути держава і звичайно публічні інтелектуали, які в умовах війни мають активніше використовувати її потенціал. Адже саме історична політика є основою формування та збереження національної ідентичності, консолідації соціуму, зміцнення держави.

Становлення українського національного характеру проходило чимало складних етапів. Один з найскладніших ми переживаємо зараз. Проте, як і окрема особистість ціла нація здатна змінюватись, набувати нових рис і удосконалювати себе. Російська імперська машина знову зазіхає на чужі території, знецінюючи Україну та українців. А ефективна та системна історична політика унебезпечить від нищення українського світу і української державності як ідеї й історичного та юридичного факту та сприятиме перемозі у жорсткій боротьбі з антиукраїнськими силами. Наголосимо, що «Україна та її очільники, всі українці мають пам'ятати, знати і враховувати уроки своєї історії та не припускатися (як на внутрішньо-державному так і міжнародному рівнях) колишніх помилок, що призвели до суспільних трагедій» [1, с. 95-96]. Саме це й буде одним з потужних чинників перемоги і утвердження України, як рівноправного й повноправного члена міжнародного співтовариства.

Список використаних джерел

1. Науково-практична конференція «Модель ООН» як прояв історичної пам'яті. Public history. Історія в публічному просторі: зб. Міжнар. наук. конф., м. Київ, 20 трав. 2022 р. Київ. С. 95–96.
2. Лозовий В. С., Валевський О. Л., Здіорук С. І., Зубченко С. О. та ін. (2018). Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України. Аналітична доповідь. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень. 109 с.

***Бучма Олег Васильович,**
кандидат філософських наук, доцент,
старший науковий співробітник відділення релігієзнавства;
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України,*

СОЦІОГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ РЕЛІГІЇ, ДЕРЖАВИ І ПРАВА У ДИСКУРСІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Нині на початку III тисячоліття нової ери Україна і світ взагалі впевнено входять в нову фазу свого розвитку – постмодерну, постіндустріальну, інформаційну. Цей процес супроводжується масштабними соціогуманітарними трансформаціями у сфері політики, економіки, культури, релігії, науки, освіти тощо. Водночас, суворою реальністю для світового співтовариства став феномен війни, що поступово набуває все більшої ескалації та характеру планетарного виміру. Війна завдає нищівних руйнувань системам міжнародного та державного національного права. Тому важливе питання для сучасного порядку дня світового співтовариства – це відновлення і утвердження ключової ролі позитивного, об'єктивного права